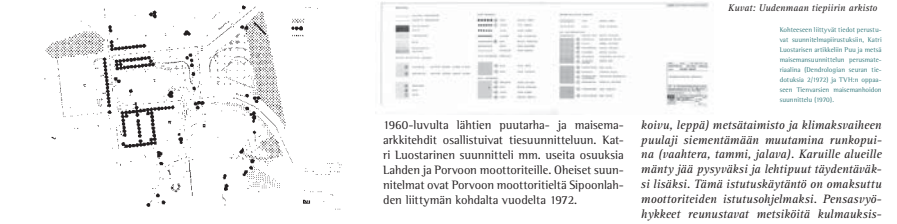
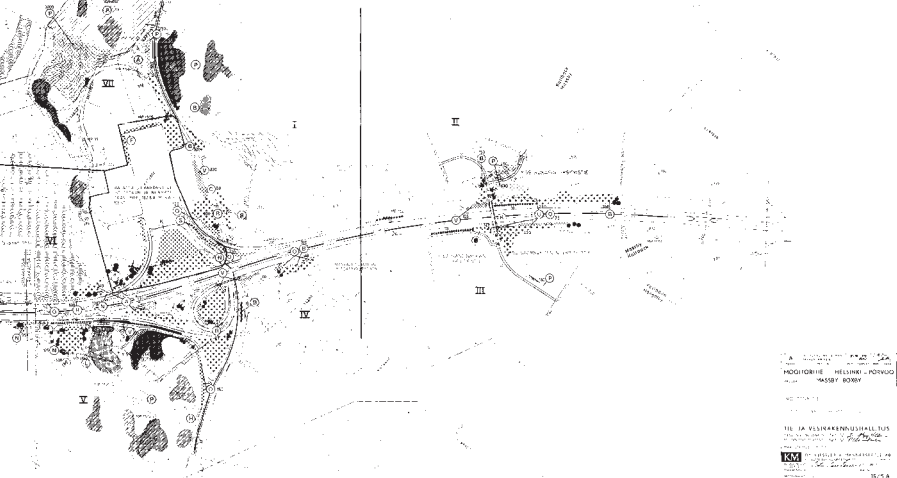

Porvoon moottoritie, Sipoonlahti

Katri Luostarinen, 1972

Kuvat: Uudenmaan tiepiiriin arkisto

1960-luvulta lähtien puutarha- ja maisema-arkitehdit osallistuvat tiesuunnitteluun. Katri Luostarinen suunnitteli mm. useita osuuksia Lahden ja Porvoon moottoriteille. Oheset suunnitelmat ovat Porvoon moottoritietä Sipoonlahden liittymän kohdalta vuodelta 1972.

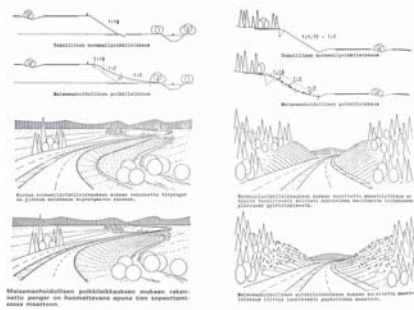
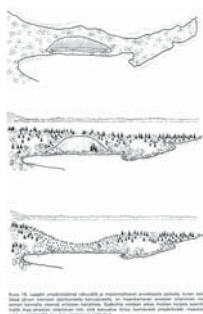
Tiestutusten suunnittelussa pyrittiin ekologisuuteen ja kasvupaikoille ominaisen luonnonvaraisen lajiston käyttöön. "Uuden metsikön, succusio, voidaan ennakoita istuttamalla avoimeen maastoon pioneeripuista (mänty, koivu, leppä) metsäitämistä ja klimasäviöiden puulaji siementämään muutamina rankopuina (vaahtera, tammi, jalaro). Karulle alueille mänty jää pysyväksi ja lehtipuut täydentäväksi lisäksi. Tämä istutusohjelma on omaksuttu moottoriteiden istutusohjelmaksi. Pensasryöhykkeet reunustavat metsiköitä kulmauksissa ja täydentävät reuna-ryöhykettä kaikilla laeilla missä metsikön muodot on korostattava." Asutukseen ja kulttuurimaisemaan liittyvillä alueilla saatiin käyttöä myös ulkomaisia lajeja täydentämään istutuksia.

TVH:n oppaat

1970-luku

Tie- ja vesirakennushallituksessa maisemanhoiton välikajana työskennellyt Arjo Reinola laati useita maisemanhoitoon liittyviä oppaita ja ohjeita 1960- ja 1970-lukujen taitteessa.

Havainnollistavia kuvia tienpohjien ja -leikkausten sovitamiseksi maaston mahdollisimman huomaamattomasti ja luontevasti. Kuvat: Arjo Reinola, julkaistu Arjo Reinolan artikkelissa Tienpohjien ja -leikkausten sovitaminen maastoon (Tietili 1970-8).

Maa-ainesten ottoluvun maisemoinen kalvatuominnon päätyttyä tulisi suorittaa maastoa muotoilemalla ja metsäistämällä. Kuvat: Arjo Reinola, julkaistu Ympäristösuojelu ja -hoito maankäytön aineen kalvatuominnossa -opassivihkossa (TVH 1971).

Tarvontie

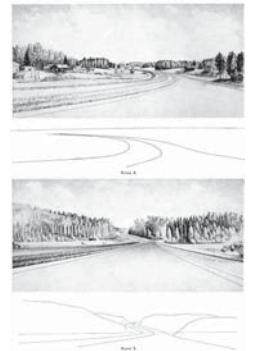
1950-luku

Tarvontien, ensimmäisen suomalaisen moottoriteen suunnittelussa ja toteutuksessa noudatettiin tiesuunnittelun uusia menetelmiä. Tieturvallisuuden ohella suunnitteluperiaatteiksi nostettiin myös tien ulkonäköä koskevat seikat kuten tien sopeuttaminen maastoon ja maisemaan sekä tien sisäisen sopusointu jatkuvine ja kauniine linjauksineen. Suunnitelman laativat vuosina 1956-1958 Uudenmaan tiepiiri, V. Skogström, G. Piponius ja P. Polvinen. Tarvontietä pidetään omistuneena ja kauniina esimerkinä tien sovitamisesta maisemaan.

Kulttuurin liittyviä tiedot perustuvat Gustaf Piponiuksen arkistoon. Tarvontien suunnittelusta ja toteutuksesta on ollut mainintaa mm. Martti I. Jaatinen (Tietili 1957-8), Martti I. Jaatinen (Käytännöllinen maantiede 1960) ja Lars Viljam Ahlqvistin (Tie ja tien ympäristö 1960). Tien suunnittelun muistoksi, TVH:n muistoksi: Matti I. Jaatinen -arkisto (1995).

Tarvon - Gumbölen tien suunnitelmaa varsin piirettiin mm. lukuisia perspektiivikuva. Kuvat: V. Vejjalainen, julkaistu Tietili 1957-8.

Ilmakuvaa: Martti I. Jaatinen

Arkkitehti Martti I. Jaatinen ottamatta valokuvat Tarvontiestä 1960-luvun puolivälissä näyttävät teinlinjauksen luonteen kauniina vaihtelevuutta mäki- ja laaksoalueilla. Pääasiassa järkkäin maaston rikkaukset on pyöritysty. Kasvunohjeita oli kuitenkin tarkoituksena kalliokäytävään, mutta leikkauksia yhdistettiin tiehen, mikä on nähtävissä silloisissa suunnitelmista.

Kuvat: Martti I. Jaatinen
Kuvat vuoden 2006 tilanteesta: Julia Weckman

Kankaan paperi

Paul Olsson, 1936

KANKAAN PAPERI OY 1:500

Puutarha-arkitehti Paul Olssonin laatima suunnitelma Kankaan paperi Oy:lle Jyväskylään vuodelta 1936.

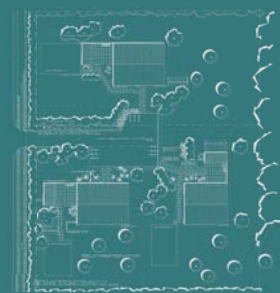
Tehaanjohtajan huvilapuutarhan ja konttorin ympärillä ohella myös itse tehdasalueelle on esitetty istutuksia. Kuvat: Rakennustaitteen museon arkisto.

Kulttuurin liittyviä tiedot perustuvat Jussi Jänneksen arkistoon.

Outokumpu Oy, Pori

1958

Puutarha-arkitehti Jussi Jänneksen vuonna 1958 suunnittelema Outokumpun Porin tehtaiden asuinalueella kolmen talon pihat on sommiteltu yhtenäiseksi kokonaisuudeksi laajine nurmikoineen. Kinnas- ja puutarha-alueiden rajat pihat tielle ja nurmikoille. Puutarhaan sopivista puu-, pensas- ja perennalajeista on annettu ohjeet. Omenapuita ja muita hyötykasveja on suunniteltu vain rajatuille alueille. Kuva: Rakennustaitteen museon arkisto

Sunilan teollisuusyhdyskunta Kotkassa on arvostetun arkkitehtuurinsa lisäksi myös puutarha-arkitehtuurin ensimmäisiä merkittäviä teollisuuteen liittyviä suunnittelukohteita. Alvar Aallon suunnitelmat luovat puutarhat metsäiseen maastoon sijoitetuille puutarha-arkitehti Paul Olssonin pihasuunnitelmiin. Suunnitelmat edustavat jo osittain uutta funktionaalista puutarharytmiä avoimien nurmipintoineen, vapaasti kasvavine puustoineen ja liuskekivipolkuineen. Vanhastamotopuutarhaperinteestä lähtevät kuitenkin vielä muunmuassa leikatut pensasaidat ja puurivistöt. Vuosille 1937-1940 ajoittuvat pihasuunnitelmat sisältävät niin tehtaan työväen asuintalojen pihajoin kuin myös insinöörin ja johtajan asuntojen puutarhat.

Kuvat: Rakennustaitteen museon arkisto

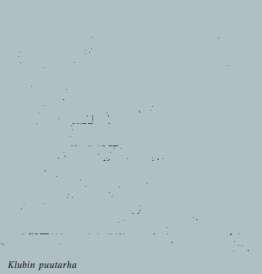
Klabin puutarha

Rantala, insinöörin asuintalona

Puistola, työväen asuinalue - pientaloja

Sunila, Kotka

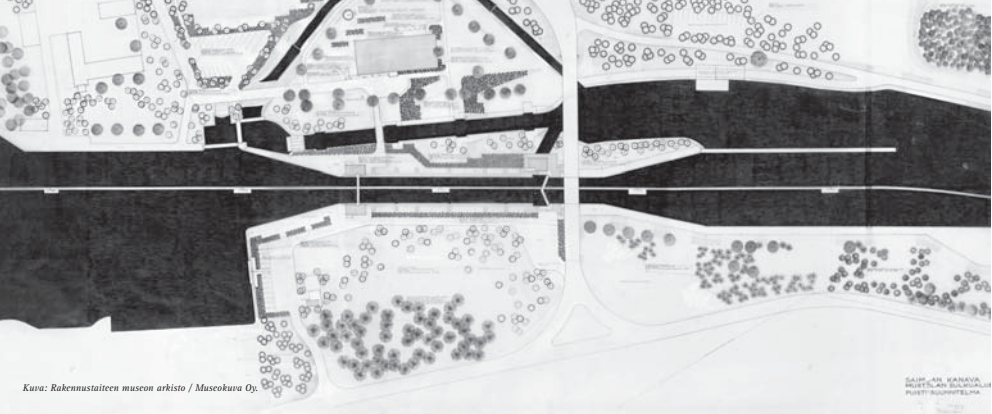
n. 1937-1940

Kulttuurin liittyviä tiedot perustuvat Jussi Jänneksen arkistoon. Sunilan puutarha-arkitehti Jussi Jänneksen suunnitelma on omaksuttu pihasuunnitelmiin. Kuvat: Rakennustaitteen museon arkisto.

Saimaan kanava

1960-luku

Kuvat: Rakennustaitteen museon arkisto / Musokanava Oy.

Saimaan kanava oli jo ennen sotia jäänyt pieneksi ja se rakennettiin uudelleen 1960-luvulla vastaamaan kasvaneita liikennetarpeita. Kanavan mittavan ympäristösuunnitelman laadinnan aloitti puutarha-arkitehti Jussi Jännes. Työtä jatkoi hänen kuolemansa jälkeen maisema-arkitehti Maj-Lis Rosenbröjer, joka oli ollut hankkeessa mukana jo aiemmin. Jännes suunnitteli etenkin tärkeitä suikujen ympäristöjä kun taas Rosenbröjer alkusi kanavan reunojen istutuksia. Muutosten jälkeen yksittäisten suunnitelmien tekijää ei enää voi tunnistaa varmasti.

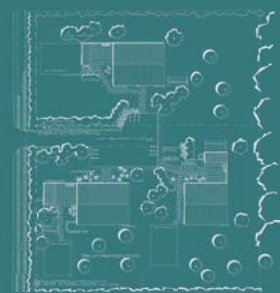
Kanavan varren metsäistykset pyrittiin istuttamaan kaarelle, jottei kanavalta näkyisi suoria puurivijä mistään suunnasta. Kanavaosuusilla valtaosa istutuksista oli koivua, mutta myös sembra- ja vuorimäntyjä istutettiin. Sulkuauiden puistoistuksiin sijoitettiin edellä mainittujen ohella mm. vaahteraita, serbiankuusia ja pensasahnikki- ja kamukaistutuksia. Työskentely- ja paikoitusalueita rajattiin kurttelehtiruisistutuksilla.

Kulttuurin liittyviä tiedot perustuvat suunnittelunjohtajien ohella Laina Nyqvistin, Jussi Jänneksen, Saimaan kanavan maisemansuunnittelun TVH:n muistoksi: Matti I. Jaatinen -arkisto (1995).

Outokumpu Oy, Pori

1958

Puutarha-arkitehti Jussi Jänneksen vuonna 1958 suunnittelema Outokumpun Porin tehtaiden asuinalueella kolmen talon pihat on sommiteltu yhtenäiseksi kokonaisuudeksi laajine nurmikoineen. Kinnas- ja puutarha-alueiden rajat pihat tielle ja nurmikoille. Puutarhaan sopivista puu-, pensas- ja perennalajeista on annettu ohjeet. Omenapuita ja muita hyötykasveja on suunniteltu vain rajatuille alueille. Kuva: Rakennustaitteen museon arkisto

Sunilan teollisuusyhdyskunta Kotkassa on arvostetun arkkitehtuurinsa lisäksi myös puutarha-arkitehtuurin ensimmäisiä merkittäviä teollisuuteen liittyviä suunnittelukohteita. Alvar Aallon suunnitelmat luovat puutarhat metsäiseen maastoon sijoitetuille puutarha-arkitehti Paul Olssonin pihasuunnitelmiin. Suunnitelmat edustavat jo osittain uutta funktionaalista puutarharytmiä avoimien nurmipintoineen, vapaasti kasvavine puustoineen ja liuskekivipolkuineen. Vanhastamotopuutarhaperinteestä lähtevät kuitenkin vielä muunmuassa leikatut pensasaidat ja puurivistöt. Vuosille 1937-1940 ajoittuvat pihasuunnitelmat sisältävät niin tehtaan työväen asuintalojen pihajoin kuin myös insinöörin ja johtajan asuntojen puutarhat.

Kuvat: Rakennustaitteen museon arkisto

Klabin puutarha

Rantala, insinöörin asuintalona

Puistola, työväen asuinalue - pientaloja

Tapiolan liikennejärjestelyt

1950-luku

Tapiolan keskustan liikennejärjestelyt liittyivät arkkitehti Aarne Ervin laatimaan asemakaavaan. Puutarha-arkitehti Jussi Jänneksen vuonna 1959 suunnittelema Kontionkentän istutukset tehtiin autosta havaittaviksi.

Kulttuurin liittyviä tiedot perustuvat Jussi Jänneksen arkistoon. Tapiolan liikennejärjestelyt ja puutarha-arkitehti Jussi Jänneksen suunnitelma on omaksuttu pihasuunnitelmiin. Kuvat: Rakennustaitteen museon arkisto.

Tapiolan ympäristösuunnitelman alustava puutarha-arkitehti Nils Odeon suunnitelmalla Jorvaskentien ja Tapiolantien risteyksen liikennemyymälä istutuksiksi vuodelta 1955. Liikennemyymälä on siltomina jäänyt Länsiväylän alle. Kuvat: Espoon kaupungin museon arkisto.

Tapiolan Kontionkentän liikennemyymälän poiston jälkeen 1970-luvulla. Kuva: Espoon kaupungin museon arkisto.

Tapiolan keskisen liikennemyymälän poiston jälkeen 1960-luvulla. Kuva: Espoon kaupungin museon arkisto.

Alko, Rajamäki n. 1957 - 1967, Jussi Jännes

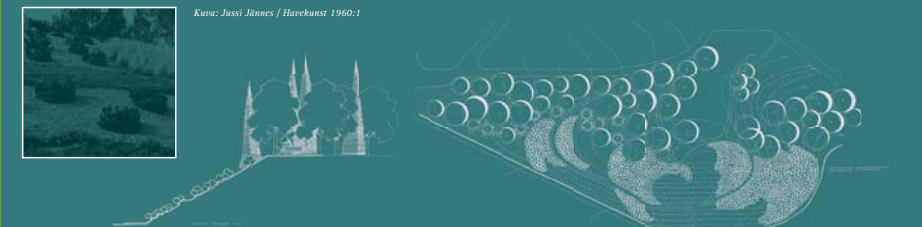

Pääajoneuvo ympäristöineen on valmistamassa 1960-luvun alusta. Kuva: Altia Oyj:n kuva-arkisto.

Alkon Rajamäen tehtaat Nurmijärvellä ovat esimerkki varsinaisille tehdasalueille tehdyistä ympäristösuunnitelmista. Puutarha-arkkitehti Jussi Jänneksen työt sijoittuvat 1950-luvun lopulta vuoteen 1967, aikaan, jolloin tehtaita laajennettiin voimakkaasti. Ilmakuva on 1960-luvun alusta. Kuva: Altia Oyj:n kuva-arkisto

Kokoonnottajat: Tiedot perustuu suunnitelmista, valokuvista ja Jussi Jänneksen luokan- ja koulukokouksien läsnäolijain muistutuksista. Kuva: Rakennustalteen museon arkisto.

Kuva: Jussi Jännes / Havainto 1960:1

Pääliittä rakennetussa lauhalla näkyvillä puilla sijaitseva seuranen sai Jussi Jänneksen käsissä erikoisen rakituksen. Pujojen kaltevuutehän 1-2 jyrkin törmän peittäminen mallilla olisi ollut kallista ja työläästä. Sen sijaan rinteenen asetettiin puolitiettyä vanhoja runs-

halaisia 800 litran riniitynyyryitä, joihin kuhunkin istutettiin kolme suorimintyötä. Rinteenen kiinnitettiin paikoin myös turvetta puusapela-

lolla, jolloin sinne saatiin istutettua kalvuaista sicutäviä perennoja maan-

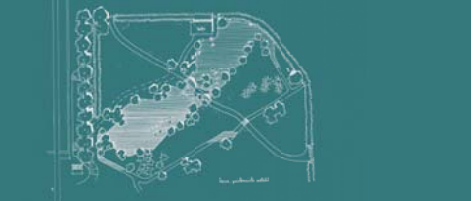
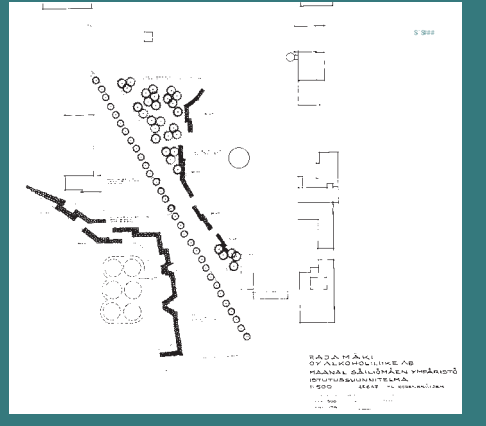
peitiksi. Kuva: Rakennustalteen museon arkisto.

Harjumaastoon viisitetty uusi leveä ajoneuvo tehtaille on vaatinut laajaa ympäristösuunnitelmaa. Kasvillisuudeksi on valittu harjun luonnon maaympäristöä vastapainoksi aavien eroonittomien harjujen: seuranen, maaletoimintatila, aavikkotila ja vuorimäki. Ties eteläpuolella talojen tevehäviö syksyisin väräkkäät moni-

luonvahterit. Rakennusten edustalle sisäkäytävien läheisyyteen on suunniteltu perennastatuksia ja villittömiä seinustalle. Ympäristösuunnitelmassa on esitetty myös raikastussuunnitelma. Kuva: Rakennustalteen museon arkisto.

Ympäristösuunnitelmassa esitetty kasvillisuus on ohjattu kasvu- ja puutalteen edustalle. Rajamäen tehtaan vuoteen 1970. Kuva: Altia Oyj:n kuva-arkisto.

Maanalaista säilytystä ympäröivät vuodelta 1967 hennet Jussi Jänneksen etä suunnitelman viemärit. Sen kehitystä ruusumäntöistä luonnosta vartutuksi puutarhasuunnitelmaksi voi tarkastella ohjeista kuvista. Kuva: Rakennustalteen museon arkisto.

Lammikkopuisto on pieni puistikko radan varrella tehdas-

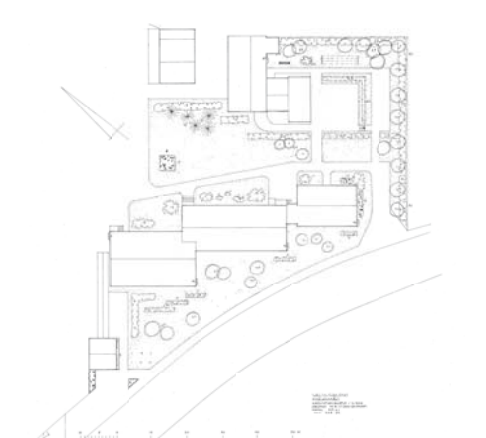

Valio, Pitäjänmäki Onni Savonlahti, 1961 ja 1964

Puutarha-arkkitehti Onni Savonlahden suunnittelemat Valion Pitäjänmäen tehtaiden pihajäruet ovat 1960-luvun alusta. Laajaa pihajäruetä reunustavat puustokohmusrivit. Luonnokulmassa oleskelu- ja edustuspihaja rajaa lisäksi kulttuurisuudaltonne. Pihan muita pensasaidanteita on suunniteltu tuhka-

pihalla on serbiankuusia. Toimistorakennuksen edustalle tienvarteen on sijoitettu ruusuistutuksia sekä vapaasti pihajäruetä ja vaaherita. Rakennuksen pihajäruetä sivustalle on sijoitettu puolestaan mm. syreenjä, lumimarjoja ja tuoksuvatukita.

Kuvat: Rakennustalteen museon arkisto

Kokoonnottajat: Tiedot perustuu Onni Savonlahden suunnitelmista ja kuvista. Kuva: Rakennustalteen museon arkisto.

Vantaanjoki-suunnitelma Katri Luostarinen – Reima Pietilä, 1971

Vuonna 1971 valmistui Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluviraston alullepanema Vantaanjoen -Keravanjoen sekä Tuomarinkylän kartanon alueen maankäytön ja maisemasuunnitelma. Suunnittelijoina olivat puutarha-arkkitehti Katri Luostarinen sekä arkkitehti Reima Pietilä ja Ralfi Paatelainen. Työn tavoitteina olivat mm. jokilaakson virkistyskäyttämösuunnitelman parantaminen, maiseman vaihtelevuuden lisääminen, pienilmastoilman ja hydrologisten olosuhteiden parantaminen ja kartanon alueen ottaminen huomioon kulttuurihistoriallisena suojelukohtena mahdollisen uuden rakentamisen alustuessa sille.

Ulkolähteitä pohjivat sekä Katri Luostarinen että Reima Pietilä. Molemmat näyttivät esimerkkejä eri liikuntamatojen eroista. Luostarinen suunnitteli maastotietojen sijastaan istutuksen ja pujojen, reitit ja puolestaan lämpimille etelä- ja länsiosuudelle ja lähemäksi vettä, josta saadaan lämmitettyä heijastussireilyä. Pietilästä yhdistettiin jalkapallo- ja pöytätennis aluetta ja laukkujoille tarjotaan herkempiin maastoköihin vieriä vähäisempiä teitä.

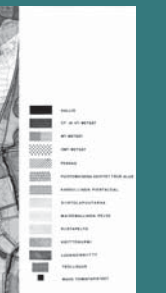

Vantaanjoen mm. vedetähtä-
kuvan vaikutusta johtavien
erontuoruiden harjauksiksi
suunnitelmassa esitettiin ma-

Kuivat: Vantaanjoen - Keravanjoen laakson sekä Tuomarinkylän kartanon alueen suunnitelma. Loppuraportti 20.12.1971, Luostarinen - Pietilä, Helsingin kaupungin kaupunkisuunnitteluvirasto.

Suunnittelualan jakautuminen erilaisten maisematiloihin

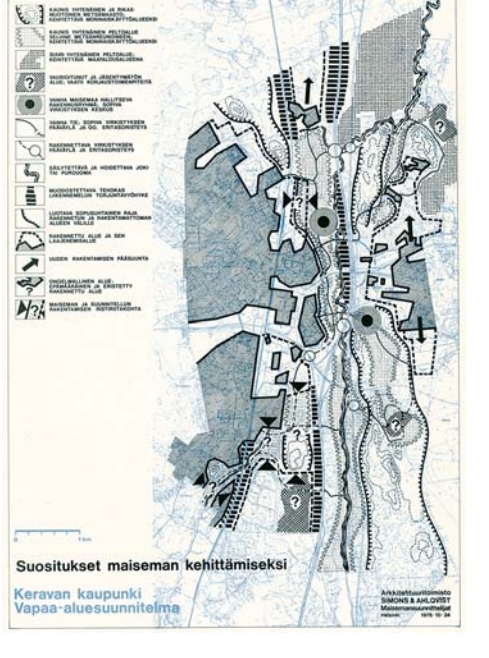

Katri Luostarinen kuvaillee Vantaanjoen laakson suunnitelmaa vuonna 1972 seuraavasti: "Ekologisesti pohjalla tehty maastosuunnitelma, jossa uudet ja entiset metsäkohdat on kuvattu metsätyyppien mukaan luokiteltuna... Vantaan alue on maatalousmaaston hallussa. Kaupungin erilaiset verkostot ovat löytäneet sille sopivan maan ja kukkuloille hoidon osuus hallitsee sitä visuaalisesti. Luonnon antama rikkaus ja ruusko löytyvät taas Helsingin metsäaluelta. Suunnitelman tarkoituksena on ollut tehdä tämä vaivatonta koko laakson alueelle talousmaata silti näköalakohteita ja avoimen maiseman vaikutelman. Järjestelmän situminen on sijoitettu sijaintilokojen rajoille tai suunnitelmien toimintojen suojavyöhykkeiksi."

Keravan maisemasuunnitelma 1976

Arkkitehtuuritoimisto Simons ja Ahlqvist laati vuosina 1975-76 Keravan kaupungin yleiskaavoituksen liitteen maisemasuunnitelman, joka käsitti keskusta lukuun ottamatta koko kaupunkialueen.

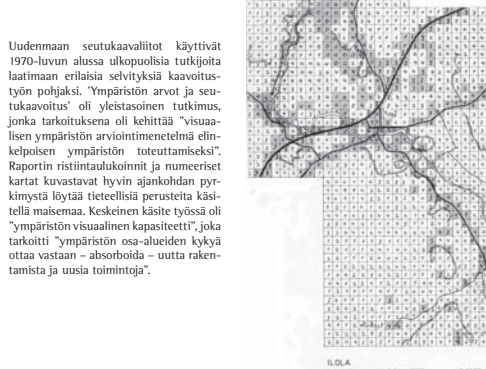
Suunnitelmaa selvitettiin maiseman pääpiirteet, ympäristön laatua alentavat tekijät sekä maiseman arvokkaat ja ainutlaatuiset kohteet. Tarkoituksena oli osoittaa tulevan maiseman jäsentelypääpiirteissään: rakennettavien ja rakentamattomien alueiden suhde, avoimen ja metsäisen maiseman rajautuminen. Suunnitelmassa annettiin myös suosituksia viher- ja virkistysalueiden rajauksista sekä maisemanhoidon periaatteista.

Suosituksat maiseman kehittämiseksi
Keravan kaupunki
Vapaa-alue-suunnitelma

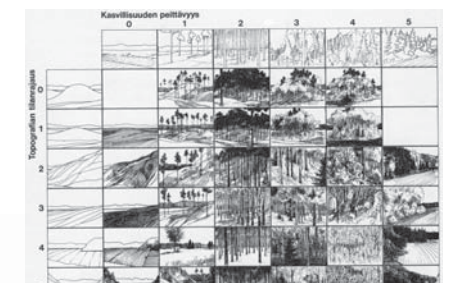
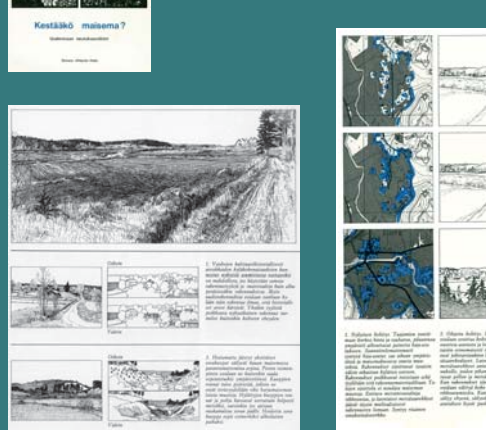
Ympäristön arvot ja seutukaavoitus 1970

Uudenmaan seutukaavaliitot käyttivät 1970-luvun alussa ulkopuolisia tutkijoita laatimaan erilaisia selvityksiä kaavoitus-työn pohjaksi. "Ympäristön arvot ja seutukaavoitus" oli yleislaatuinen tutkimus, jonka tarkoituksena oli kehittää "visuaalisen ympäristön arviointimenetelmä elin-keleisen ympäristön toteuttamiseksi". Raportin ristintalukoinnit ja numeriset karat kuvastavat hyvin ajankohdan pyrkimystä löytää tieteellisiä perusteita käsittellä maaisema. Keskeinen käsite työssä oli "ympäristön visuaalinen kapasiteetti", joka tarkoitti "ympäristön osa-alueiden kykyä ottaa vastaan - absorboida - uutta rakentamista ja uusia toimintoja".

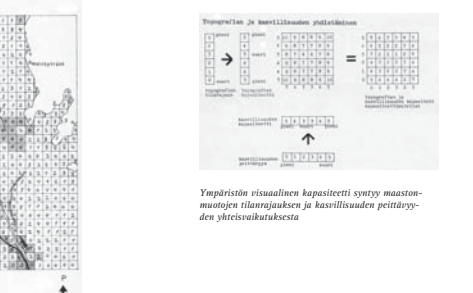

Kestääkö maisema? 1972

"Ympäristön arvot ja seutukaavoitus" -työn jatkoksi seutukaavaliitot teittivät jatkotutkimuksen "Kestääkö maisema?". Se pyrki vastaamaan kysymykseen "mihin rakennuksia voi sijoittaa ja mihin niitä ei voi sijoittaa haja-asutusalueilla?". Tarkastelukohteiksi oli valittu kahdeksan, erityyppistä urbaanilaista maisemaa, joiden luonnetta ja muutoksen uhkaa raportissa kuvattiin. Piirustuksilla pyrittiin osoittamaan

Maastomuotojen tilanrajauksen ja kasvillisuuden peittäytymän yhteisvaikutus

Ympäristön visuaalinen kapasiteetti syntyy maastomuotojen tilanrajauksen ja kasvillisuuden peittäytymän yhteisvaikutuksesta

"mihin nykyinen kehitys on johtamassa, ja toisaalta myös miten kehitystä tulisi ohjata". Kirjaisen koaution oli valistava eli "saattaa kuntien asukkaitten ja virkamiesten, erityisesti rakennuslautakuntien, vesipiirien ja piiritysautokuntien tietoon tärkeimpiä haja-asutusalueilla esiintyviä maiseman-
suojelun ja -hoidon näkökohtia".

